

ЯНИС СРЕЩУ МИНОТАВЪРА: ЛЕГЕНДАТА ПРОДЪЛЖАВА (РАЗМИСЛИ ПО ПОВОД НОВАТА КНИГА НА ЯНИС ВАРУФАКИС)

Виктор Йоцов

Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките;
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Как да се цитира тази статия / How to cite this article:

Yotzov, V. (2024). Yanis sreshtu Minotavara: legendata prodalzhava (Yanis against the Minotaur: the Legend Continues). *Economic Thought Journal*, 69(1), 116-127, (in Bulgarian). <https://doi.org/10.56497/etj2469107>

To link to this article / Връзка към статията:

<https://etj.iki.bas.bg/history-of-economic-thought-methodology-and-heterodox-approaches/2024/05/13/yanis-sreshtu-minotavara-legendata-prodalava-razmisli-po-povod-novata-kniga-na-yanis-varufakis>

Published online / Публикувана онлайн: 13 May 2024

Submit your article to this journal / Изпратете статия за публикуване

<https://etj.iki.bas.bg>

Article views / Статията е видяна:

View related articles / Други подобни статии:

View Crossmark data / Вж. информация от Crossmark:

Citing articles / Цитиращи статии:

View citing articles / Вж. цитиращи статии:

ЯНИС СРЕЩУ МИНОТАВЪРА: ЛЕГЕНДАТА ПРОДЪЛЖАВА (РАЗМИСЛИ ПО ПОВОД НОВАТА КНИГА НА ЯНИС ВАРУФАКИС)

Виктор Йоцов

Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките;
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

1. Технофеодализъм – същност и проявления

Наскоро излезе нова книга на Янис Варуфакис „Технофеодализъм – какво уби капитализма“. Помните ли Варуфакис? В началото на 2015 г., в разгара на гръцката дългова криза, малко известният (по онова време) университетски преподавател е назначен за финансов министър и бързо се превръща в звезда. Той със сигурност не е първият, който се противопоставя на т.нар. Вашингтонски консенсус и на неолиберализма в икономиката, но е може би най-красноречивият и най-крайният в критиките си, подплатени с дълбоки познания за функционирането на съвременната пазарна икономика. Престоят му във властта е по-малко от половин година, но със сигурност ще се помни дълго. След него Гърция има вече своя шести министър на финансите, но съм сигурен, че дори и там малко хора знаят техните имена.

Позволих си това екстравагантно заглавие, тъй като все още съм под силното впечатление на една от предишните му книги – „Глобалният минотавър“ („The Global Minotaur“), в която Варуфакис разглежда икономическата история и кризи, фокусирайки се върху ролята на САЩ в световната икономика след Втората световна война. Авторът използва мита за Минотавъра като метафора, за да обясни сложната система на глобалните финансови потоци, подхранвали американската икономика и допринесли за натрупването на глобални икономически дисбаланси, които в крайна сметка довеждат до глобалната финансова криза от 2007 – 2009 г. Заключение от изследването е съвършено ясно – *световната икономика се нуждае от нова структура*, която да замени „Глобалния Минотавър“ и да осигури по-балансирано и устойчиво икономическо развитие.¹

Както и предишните му книги, тази също е силно провокативна, написана с

¹ В древногръцката легенда Тезей убива Минотавъра, успява да излезе от лабиринта и се превръща в герой. Повече от 10 години след първото издание на тази книга (а тя вече има трето издание!) Минотавърът още е жив, ние продължаваме да се лутаме в лабиринта на пазарната икономика в търсене на нишката на Ариадна и се чудим дали Янис може да се превърне в новия Тезей.

много страст и ярки послания. Със сигурност тя няма да се хареса на всички, но си струва да се прочете, защото кара читателя да се замисли и може би дори да преоцени някои от дълго насажданите стереотипи за функционирането на пазарната икономика. Книгата несъмнено е важен принос към дебата относно бъдещето на икономиката, на технологията и на обществото в контекста на нарастващата централизация на властта и на капитала в ръцете на технологичните гиганти. Варуфакис аргументира, че сме на прага на нова ера – ера на *технофеодализъм*, в която технологичните корпорации не само надмогват традиционните държави и икономики, но и реструктурират самата икономическа и социална тъкан на обществото. По-нататък описвам основните теми и аргументи, представени в книгата, а след това ще се опитам да ги подложя на критичен анализ и да споделя моите мисли по повод посланията в книгата.

В общи линии Варуфакис твърди, че в резултат от технологичните промени през последните години могат да се забележат следните по-важни промени в социално-икономическите аспекти на съвременния живот.

- *Трансформация на капитализма.* Варуфакис аргументира, че капитализмът се трансформира в нова система, доминирана от технологични корпорации, контролиращи данни, алгоритми и платформи, които стават основни инструменти за производство и за натрупване на богатство. Основен аспект в книгата е идеята, че данните са се превърнали в ключов ресурс, аналогичен на земята във феодалната система. Технологичните компании събират, анализират и използват лични данни за целите на персонализиране на реклами и на продукти, което увеличава тяхната печалба и пазарен дял. Това повдига въпроси за собствеността, контрола и стойността на информацията, както и за правата на индивидите върху техните лични данни.
- *Концентрация на власт и богатство.* Авторът подчертава, че технологичните иновации и платформената икономика водят до безпрецедентна концентрация на богатство и власт в ръцете на малък брой корпорации и техните изпълнителни директори, които функционират като нови „феодални господари“. Технологичните гиганти като Amazon, Google и Facebook се превръщат в монополи или олигополи в своите сектори, което им позволява да контролират огромни пазарни сегменти и да подкопават конкуренцията. Това води до ситуации, в които малко компании имат несъразмерно голямо влияние върху икономиката и обществото. Такава концентрация на власт предизвиква изкривяване на пазарите и потиска конкуренцията.
- *Загуба на демокрация.* Варуфакис твърди, че този нов ред води до подко-

паване на демокрацията, тъй като обикновените хора губят контрол върху данните и върху цифровите ресурси, които генерират. Нещо повече, демокрацията деградира, тъй като големите технологични компании имат способността да манипулират общественото мнение, да влияят на политическите процеси и дори да заместват традиционните държавни функции.

- *Промени в характера на труда и задълбочаване на неравенството.* Книгата разглежда и въпроса как технофеодализмът променя пазара на труда. Привеждат се аргументи в полза на твърдението, че автоматизацията и цифровизацията трансформират пазара на труда, като намаляват търсенето на определени умения и професии. Това води до реструктуриране на работните места и на условията на труд, като често компрометираща традиционните трудови права и сигурност. Същевременно разширяването на мощта на технологичните гиганти често става причина за увеличаване на социалното и икономическото неравенство. Богатството и ресурсите се концентрират в ръцете на сравнително малък кръг от индивиди и компании, докато средната класа се свива и все по-често изпитва икономически затруднения.

Разбира се, Варуфакис не се задоволява само с наблюдение и критики, а прави и някои предложения. Като цяло те са насочени към създаването на по-справедлива и устойчива глобална икономика, която да служи на нуждите на широката общественост, а не само на интересите на технологичните гиганти и на финансовия елит. Въпреки че реализацията на тези предложения представлява значително предизвикателство, в тях се съдържа визия за по-равнопоставено бъдеще, в което технологията и икономиката ще работят в полза на всички хора. В най-общ план предложенията могат да се опишат в три направления:

Регулация и законодателни инициативи. Един от отговорите на технофеодализма е създаването на по-строги регулации и законодателство, което да ограничи мощта на технологичните компании, да защити потребителските данни и да насърчи справедливата конкуренция. Глобалният характер на интернет и на технологичния бизнес обаче прави тази задача изключително сложна.

Децентрализация и иновации. Развитието на децентрализирани технологии и платформи може да предложи алтернатива на централизираната мощ на технологичните гиганти. Блокчейн технологиите и отвореният софтуер са примери за такива иновации, които могат да спомогнат за създаването на по-балансиран и прозрачен цифров свят.

Образование и осведоменост. Повишаването на образователното ниво и на ос-

ведомостта относно цифровите права, защитата на личните данни и сигурността са критични за осигуряването на информирано и активно гражданско участие в цифровата ера. Образованието може да помогне на хората да разберат рисковете и да се защитават по-добре в онлайн пространството.

Направените предложения обаче могат да се разгледат и в по-конкретен план, оформени по-скоро като структурирана програма за реформи, по-важните елементи от която са:

- *Прогресивно облагане и борба с укриването на данъци*

Варуфакис подчертава необходимостта от прогресивно данъчно облагане, включително по-високи данъци за технологичните гиганти и за богатите индивиди, за да се гарантира по-справедливо разпределение на богатството. Той предлага също и международни мерки за борба с укриването на данъци и с избягването на корпоративно данъчно облагане, което е широко разпространено сред мултинационалните компании.

- *Въвеждане на универсален основен (базов) доход*

Авторът изтъква идеята за универсален основен доход като средство за справяне с нарастващото неравенство и за осигуряване на финансова сигурност за всички граждани, особено в светлината на автоматизацията и на променящия се характер на труда.

- *Демократизация на технологичните гиганти*

Той предлага мерки за демократизиране на контрола и на собствеността върху технологичните компании, включително въвеждане на обществени акции и участие на работниците и на потребителите в управлението на тези компании. Това би помогнало за осигуряване на по-широко разпределение на икономическите ползи от технологичния напредък.

- *Регулация на цифровите пазари*

Предлагат се строги регулации за цифровите пазари, за да се насърчи справедливата конкуренция, да се защитят потребителите и да се предотврати монополизирването на отрасли от страна на няколко доминиращи играчи.

- *Защита на данните и личното пространство*

Варуфакис настоява за по-строги закони и регулации, които защитават личните данни, за да се ограничи способността на технологичните компании да събират, да анализират и да използват личната информация без ясно съгласие. Той подчертава значението на създаването на рамки, които позволяват на хората да имат по-голям контрол върху техните собствени данни.

- *Подкрепа за иновации и достъп до технологии*

Авторът предлага насърчаване на иновациите и предоставяне на по-широк достъп до нови технологии за всички слоеве на обществото, за да се гарантира, че ползите от технологичния напредък се разпределят по-равномерно. Той набляга на необходимостта от инвестиции в образование и обучение, за да се подготвят хората за бъдещия трудов пазар.

- *Стимулиране на екологично устойчив растеж*

С оглед на климатичните промени и екологичните предизвикателства Варуфакис призовава за реформи, които насърчават екологично устойчиво развитие и инвестиции в зелени технологии. Той настоява за глобално сътрудничество в борбата срещу климатичните промени и за справедливо преразпределение на ресурсите и на богатството, за да се подпомогнат обществата в прехода към по-устойчиви икономики.

- *Реформиране на финансовата система*

Той насочва вниманието също и към необходимостта от реформи в глобалната финансова система, включително укрепване на регулациите за финансовите пазари и за банковия сектор, за да се предотвратят бъдещи финансови кризи и да се осигури по-голяма финансова стабилност.

2. Критичният прочит

Трудно е да пишеш критични бележки за автор, към който изпитваш дълбока и искрена симпатия и възхищение. И все пак ще се опитам да резюмирам някои неща, които вероятно не съм успял да разбера и/или ме смутиха и изненадаха:

Оптимизъм и песимизъм. Въпреки че Варуфакис ясно идентифицира рисковете и проблемите, които идват с технофеодализма, книгата понякога остава на повърхността относно потенциалните решения или алтернативи. Важно е да се разработят и да се предложат конкретни стратегии за преодоляване на предизвикателствата, които той очертава.

Икономическа теория и практика. Варуфакис разширява икономическата теория, като въвежда дискусии за влиянието на технологията върху икономиката, но понякога остава впечатлението, че не отделя достатъчно внимание на текущите икономически и технологични практики. Критичният читател може да търси повече примери от реалния свят, които да илюстрират как точно технологичните гиганти прилагат тези стратегии и как те влияят върху ежедневието на обикновените хора.

Идеологическа предубеденост. Варуфакис е известен със своите леви възгледи, което може да се усети в неговия анализ на технофеодализма. Това не е непре-

менно недостатък (в моите очи дори е предимство), но е важно читателят да бъде наясно с идеологическата рамка, в която авторът разглежда тези въпроси. Различни читатели могат да интерпретират и да оценяват аргументите му по различни начини в зависимост от техните собствени възгледи.

Глобалната перспектива. Един от силните моменти в книгата е нейната глобална перспектива по отношение на икономическите и на социалните промени. Въпреки това понякога може да изглежда, че Варуфакис пренебрегва регионалните различия и специфични условия, които могат да имат съществено значение за разбирането на влиянието на технофеодализма в различни части на света.

Технологичните алтернативи. Варуфакис обръща значително внимание на проблемите, създадени от технофеодализма, но читателите може да проявят желание за по-конкретно разглеждане на технологични и икономически алтернативи. Интересно би било да се види повече анализ на децентрализираните технологии като блокчейн и тяхната потенциална роля за създаването на по-равнопоставено икономическо бъдеще.

3. Размисли по повод книгата

Реформирането на глобалната финансова система е тема на обсъждане сред много експерти, икономисти и международни организации, като различни лица и групи предлагат разнообразни подходи за подобряване на нейната стабилност, справедливост и устойчивост. Прочитайки книгата на Варуфакис, не можеш да останеш безразличен и неминуемо се замисляш какво още би могло да се направи, за да живеем в един по-справедлив свят. Без претенции за новаторство тук излагам някои от по-съществените идеи, които отдавна витаят в пространството.

- *Трансакционен данък върху финансовите трансакции (Tobin's tax)*

Предложена за първи път от американския икономист Джеймс Тобин, идеята за данък върху финансовите трансакции има за цел да намали спекулацията на валутните пазари и да стабилизира международните валутни курсове. Приходите от такъв данък биха могли да бъдат използвани за глобални обществени блага като борбата с бедността и климатичните промени.

- *Реформа на Международния валутен фонд (МВФ) и на Световната банка*

Различни икономисти и политически лидери призовават за реформи в МВФ и в Световната банка, за да се осигури по-голямо представителство и глас на развиващите се страни. Това включва преразглеждане на квотите и на гласовете в тези институции, както и промени в условията на кредитиране, за да се намали бремето върху най-бедните държави.

- *Базел III и по-нататък*

След глобалната финансова криза от 2007 – 2009 г. Базелският комитет по банков надзор предлага серия от регулаторни стандарти, известни като Базел III, които целят да подобрят регулирането, надзора и управлението на риска в банковия сектор. Идеите включват увеличаване на минималните капиталови изисквания и въвеждане на нови регулации за ликвидността и ливъриджа. Работата в това направление трябва да продължи с надеждата, че ВЗЕ² (Basel III Endgame) ще бъде приложен, както е планирано, от средата на 2025 г.

- *Прозрачност и борба с данъчните убежища*

Организации като Transparency International и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) призовават за повишена прозрачност и международно сътрудничество за борба с данъчните убежища и с избягването на данъци. Това включва автоматичен обмен на информация между данъчните органи и укрепване на международните стандарти за данъчно облагане.

- *Зелени финанси и устойчиво инвестиране*

В отговор на климатичните промени много икономисти и организации, вкл. ООН, насърчават развитието на зелени финанси и устойчиво инвестиране. Идеята е да се стимулират инвестиции в проекти и технологии, които са екологично устойчиви и подпомагат прехода към нисковъглеродна икономика. Това включва зелени облигации, устойчиви фондове и интегриране на рисковете от климатичните промени във финансовото планиране и отчетност.

- *Криптовалути и дигитални валути на централни банки (CBDC)*

Някои експерти и икономисти виждат в криптовалутите и в потенциалното въвеждане на дигитални валути от централни банки начини за модернизиране на международната финансова система. Те могат да предложат по-голяма ефективност, намалени трансакционни разходи и подобрен достъп до финансови услуги, въпреки че пораждат също и въпроси относно сигурността и финансовата стабилност.

- *Специални права на тираж (SDR) и реформа на световната резервна валута*

Някои предложения за реформа на глобалната финансова система включват разширена употреба на SDR от Международния валутен фонд като средство за създаване на по-стабилна и справедлива глобална валутна система. Такива идеи често обсъждат потребността от намаляване на зависимостта от амери-

² ВЗЕ представлява коренна промяна за банковата индустрия в САЩ, като значително преобразява регулаторния капиталов режим за американските банки. Предложението ще придаде друг вид на начина, по който най-големите банки в САЩ възприемат регулаторния капитал, и ще го разшири с по-подробни, строги изисквания към регионалните и средните банки в страната.

канския долар и от създаването на по-мултиполярен финансов свят.

- *Финансово приобщаване и микрофинансиране*

Подобряването на финансовото приобщаване чрез микрофинансиране и нови технологии е още една област, в която мнозина виждат потенциал за реформи. Идеята е да се осигури по-широк достъп до финансови услуги за хора в развиващите се страни или за онези, които традиционно са били изключени от финансовата система.

Всички изброени предложения за реформи варират значително по своя обхват и потенциално въздействие, но споделят общата цел за създаване на по-стабилна, справедлива и устойчива глобална финансова система, която да служи на нуждите на широкия кръг от заинтересовани страни в международната икономика. Реализацията на тези предложения изисква глобално сътрудничество и ангажираност от страна на правителства, международни институции, финансови организации, частния сектор и гражданското общество. Важно е да се подчертае, че успехът на такива реформи зависи не само от техническата им изпълнимост, но и от политическата воля и обществената подкрепа, както и от способността за преодоляване на съпротивата от страна на тези, които могат да загубят от промените.

Трябва да се има предвид също и че предизвикателствата пред глобалната финансова система са динамични и се променят с развитието на международната икономика, технологиите и геополитическите отношения. Това означава, че реформите трябва да бъдат гъвкави и да се адаптират към новите условия, за да останат ефективни в дългосрочен план. Прилагането на комплексен подход, който включва разнообразие от стратегии и мерки, може да допринесе за постигането на по-устойчива и приобщаваща финансова система, която подпомага икономическия растеж и развитие на глобално ниво.

Заклучение

Анализът на икономическите и на социалните аспекти на технофеодализма разкрива дълбоки и сложни промени в структурата на съвременното общество и икономика. Въпреки че проблемите, идентифицирани от Варуфакис, са сериозни и представляват реални предизвикателства, съществуват и потенциални пътища за разрешаването им. Съчетаването на регулаторни мерки, технологични иновации и образователни инициативи може да предложи възможности за постигане на по-балансирано и справедливо цифрово бъдеще. В крайна сметка колективните усилия на гражданското общество, на държавите и на частния сектор ще бъдат решаващи за оформянето на това бъдеще в посока, която отра-

заява общите интереси и защитава основните човешки права и свободи. Необходимо е да се подчертае, че борбата срещу технофеодализма е въпрос не само на технологични или икономически решения, но и на демократични ценности и гражданско ангажиране. Ето защо важните послания на книгата са:

Укрепване на демократичните институции. Стратегиите за укрепване на демократичните процеси и институции са ключови за създаването на среда, в която гражданите могат активно да участват във вземането на решения, засягащи тяхното бъдеще. Това включва подобряване на прозрачността и на отчетността както на правителствата, така и на частните компании.

Гражданско участие. Активното участие на гражданите в политическия живот и в общностите им е жизненоважно за съпротивата срещу технофеодализма. Насърчаването на образованието и осведомеността относно цифровите права и технологиите помага на хората да станат по-активни и информирани участници в демократичния процес.

Международно сътрудничество. Предизвикателствата, свързани с технофеодализма, надхвърлят границите на отделните държави и изискват глобално сътрудничество. Международните организации, правителствата и неправителствените организации трябва да работят заедно за създаването на международни стандарти и норми, които защитават индивидуалните права и насърчават справедливостта в цифровата ера.

Технологични алтернативи с отворен код и децентрализация. Развиването и подкрепата за алтернативни технологични решения, които в основата си са децентрализирани и базирани на отворен код, могат да създадат възможности, с чиято помощ да се избегне контролът на технологичните гиганти. Такива решения насърчават иновациите и конкуренцията и предлагат на потребителите повече избор и контрол върху техните данни и върху цифровия живот.

След като прочете книгата, непредубеденият читател вероятно сам ще достигне до извода, че преодоляването на технофеодализма изисква съчетание от политическа воля, обществено ангажиране, технологични иновации и международно сътрудничество. Изправени сме пред бързите промени и предизвикателствата на цифровата ера и е от съществено значение да се търсят решения, които уважават и защитават човешките права, насърчават социалната справедливост и осигуряват икономическо благоденствие за всички. По този начин можем не само да се справим с негативните аспекти на технофеодализма, но и да изградим основите на по-устойчиво и инклузивно общество.

Във времена, когато технологичният прогрес формира както възможности, така и предизвикателства, е ключово да се прилага критичен подход към раз-

бирането и управлението на технологичните иновации. Разработването на политики, които насърчават разпределението на икономическите ползи от технологиите, защитават работниците в автоматизираната ера и съхраняват личното пространство, е съществено за създаването на балансирано бъдеще. Образованието играе жизненоважна роля в този процес, като осигурява на хората знанията и уменията, необходими за адаптиране към променящата се работна среда и за активно участие в обществения диалог около технологичните и икономическите промени. Същевременно активността и гражданското участие са от много голямо значение за изискването на отговорност от правителствата и от корпорациите и за насърчаване на по-справедливо и отворено общество. В крайна сметка преодоляването на предизвикателствата, свързани с технофеодализма, изисква колективни усилия и ангажираност от страна на всички участници в обществото – от индивиди и общности до корпорации, неправителствени организации и правителства. Само чрез сътрудничество и споделена визия за бъдещето можем да изградим свят, в който технологията служи на общото добро и подкрепя устойчиво развитие за всички.

„Технофеодализъм“ на Янис Варуфакис е провокативно четиво, което предлага дълбоко и критично разглеждане на днешната икономическа и социална динамика. Макар на места книгата да буди колебания относно формулировката на предложените решения и да оставя впечатлението за идеологическа предубеденост, тя ефективно стимулира дискусията относно ролята на технологията в съвременното общество и предизвикателствата, пред които сме изправени. Като такава тя представлява важен принос към разбирането на потенциалните пътища и препятствия пред нас в бъдещето, което се оформя от технологичния напредък и от икономическите сили.

Книгата не само се задълбочава в сложностите на това как еволюирацията цифров пейзаж потенциално може да преобрази нашите социални структури и икономически системи, но също така насърчава читателите критично да се ангажират с идеята за технофеодализма. Тя предизвиква преосмисляне на начина, по който динамиката на властта се променя в цифровата ера, където данните и технологиите играят ключова роля в оформянето на обществените норми и на индивидуалния живот.

Изследването на технофеодализма поставя съществени въпроси относно бъдещето на демокрацията, справедливостта и човешките права пред лицето на бързо развиващите се технологични възможности и концентрацията на властта в ръцете на малък технологичен елит. Анализът надхвърля простото диагностициране на проблемите, като предлага задълбочени идеи за това как може да се навигира през тези предизвикателства, за да се насърчи по-справедливо и

демократично глобално общество.

Книгата е особено актуална, тъй като дебатите относно поверителността на данните, ролята на големите технологични компании и бъдещето на работата са все по-често в центъра на глобалния дискурс. Перспективите на Варуфакис допринасят за по-широкото разбиране на тези въпроси, насърчавайки читателите да мислят критично за пресечната точка между технологиите, икономиката и обществото. Това не е просто академичен текст – той служи като призив за действие към политиците, технолозите и широката общественост да се ангажират със смислен диалог и сътрудничество за решаване на наложените от технофеодализма въпроси. Книгата подчертава необходимостта от колективни усилия за проектиране на бъдеще, което използва технологичния напредък за общото добро, гарантирайки, че ползите от иновациите се споделят широко, а не са концентрирани в ръцете на неколцина.

Янис Варуфакис ни предизвиква да разгледаме дълбоките последици от сегашната ни траектория и да преосмислим възможностите за общество, което отдава приоритет на човешкото достойнство, на социалната справедливост и на демократичното управление пред лицето на технологичните промени. Книгата служи като критичен ресурс за всеки, интересуващ се от разбирането на сложните динамики, които се развиват в цифровата ера, и от изследването на начините за навигация към по-приобщаващо и справедливо бъдеще. Със своя задълбочен анализ и предложения за промяна Варуфакис не само разкрива предизвикателствата на съвременната цифрова и икономическа среда, но и подчертава значението на активното участие и сътрудничество между различните сектори на обществото. В този контекст „Технофеодализмът“ предлага както критичен поглед към настоящето, така и визия за бъдеще, в което технологията служи като средство за подобряване на човешкото благосъстояние и за защита на основните права и свободи.

Книгата е не само предупреждение за рисковете, които носи технофеодализмът, но и пътеводител към изграждането на по-справедлива икономическа и социална система. В такъв смисъл тя е призив за осъзнаване на силата, която притежаваме като общество, да формираме технологичните и икономическите тенденции в полза на широката общественост, а не само на тесен кръг от интереси.

В заключение можем да кажем накратко, че „Технофеодализмът“ на Янис Варуфакис е задължително четиво за всеки, който иска да разбере по-дълбоко динамиките на съвременния свят и да вземе участие в създаването на бъдеще, ценящо справедливостта, демокрацията и човешките права в контекста на бързо развиващите се технологии.

Библиографска справка

Варуфакис, Я. (2024). *Технофеодализмът: какво уби капитализма* (прев. от англ. А. Феодоров). [Varoufakis, Y. (2023). *Technofeudalism. What killed capitalism*]. София: Изд. „Изток-Запад“, 256 с. ISBN 978-619-01-1374-4

Виктор Йоцов е доктор по икономика, професор в Института за икономически изследвания при Българската академия на науките и в катедра „Финанси и счетоводство“, Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски“,
V.Yotzov@iki.bas.bg, v.yotzov@feb.uni-sofia.bg

Victor Yotzov, PhD, is Professor at the Economic Research Institute at the Bulgarian Academy of Sciences, and at the Finance and Accounting Department, FEBA, Sofia University „St. Kliment Ohridski“, V.Yotzov@iki.bas.bg, v.yotzov@feb.uni-sofia.bg

Как да се цитира тази статия:

How to cite this article:

Yotzov, V. (2024). Yanis sreshtu Minotavara: legendata prodalzhava (Yanis against the Minotaur: the Legend Continues). *Economic Thought Journal*, 69(1), 116-127, (in Bulgarian). <https://doi.org/10.56497/etj2469107>